

© TRONS & PALM BILDBYRÅ / Foto: Trons

Från åkern till Östersjön

Vi är alla beroende av lantbruket för att få mat på bordet. Lantbruket är beroende av vatten. Samtidigt påverkar lantbruket och livsmedelsproduktionen vattenmiljön.

Gödsel och gödningsmedel innehåller kväve och fosfor. Överskott av dessa näringsämnen transporteras från åkarna till vattendrag i närheten och så småningom kommer de till Östersjön.

Detta läckage av växtnäring, som kväve och fosfor, från åkrar är en av många faktorer som bidrar till algbloomingen på somrarna och övergödningen av Östersjön.

Tack vare en mängd åtgärder från svenska bönder har kväve- och fosforläckaget från gårdarna minskat kraftigt under de senaste årtiondena. Liknande trender ser vi även i grannländerna.

Släpplangsspridare är ett exempel på ny teknik där bonden kan sprida flytgödsel jämnare, så att kväveutnyttjandet ökar och läckaget minskar.

Bönder satsar stort på vattenmiljön

– Svenskt lantbruk är ledande i vattenmiljöarbetet kring Östersjön och det är vi stolta över, säger LRFs förbundsordförande Lars-Göran Pettersson.

Alla länder i regionen måste delta aktivt i arbetet för att övergödningen av Östersjön ska minska. Svenskt lantbruk satsar därför på att dela med sig av sina kunskaper.

– Det är mycket glädjande att kunna ta avstamp i våra goda erfarenheter och att det svenska lantbruket kan inspirera våra bondekollegor i grannländerna till att öka och systematisera sin miljörådgivning, säger Lars-Göran Pettersson, ordförande i LRF och styrgruppen för Baltic Deal.

Baltic Deal är ett EU-projekt som samlar bonde- och rådgivningsorganisationer runt Östersjön i en unik satsning på att höja miljörådgivares och bönders kunskap om miljöåtgärder inom jordbruket. Målet är att minska växtnäringsläckaget från gårdarna, samtidigt som bonden behåller hög produktion och konkurrenskraft.

Sverige, Finland, Estland, Lettland,

Litauen, Polen och Danmark deltar i projektet. Polen med sina 1,5 miljoner lantbrukare är en viktig aktör.

Ökad kunskap genom miljörådgivning

– Erfarenheterna visar att man genom rådgivning och skräddarsydda lösningar för den enskilda bonden kan minska

växtnäringsläckaget väsentligt, säger Lars-Göran Pettersson.

Baltic Deal kommer att ge rådgivningsorganisationer i länderna förbättrade, kostnadsfektiva metoder och verktyg för att hjälpa bönderna att minska läckaget av kväve och fosfor från sina gårdar. Det kommer också att leda till ett ökat utbyte av kunskap kring miljöåtgärder inom jordbruket.

Baltic Deal drar nytta av de kunskaper som finns inom det svenska miljörådgivningsprogrammet Greppa Näringen. Greppa Näringen är den enskilt största satsning som gjorts i Sverige för att minska lantbrukets påverkan på den omgivande miljön.

Greppa Näringen erbjuder kostnadsfri

rådgivning som både bonden och miljön tjänar på. Målen är minskade utsläpp av klimatgaser, minskad övergödning och säker användning av växtskyddsmedel. Greppa Näringen har sedan starten 2001 gjort över 33 000 gårdsbesök hos mer än 7 500 lantbrukare. Arbetet är ett samarbete mellan Jordbruksverket, LRF, länsstyrelserna och lantbrukets rådgivningsföretag.

LRF Mälardalen (Stockholms, Uppsala och Västmanlands län) arbetar nu särskilt aktivt för att öka anslutningen. Regionen har som målsättning att 50 procent av arealen i området ska vara ansluten till Greppa Näringen senast vid utgången av 2013.

Fakta

Baltic Deal är ett flaggskeppsprojekt inom EUs strategi för Östersjön. Projektet pågår under 2010 till 2013. Det finansieras av Baltic Sea Region Programme 2007–2013 och NEFCO/NIB Baltic Sea Action Plan Trust Fund.

Åtgärder som bönderna gör

- Fånggröda är en växtlighet, ofta ett gräs, som är kvar på åkern efter skörd. Den tar upp kvävet som frigörs naturligt ur marken på hösten och minskar risken för utlakning.
- Plöjning av jorden på våren i stället för på hösten minskar läckaget.
- Skyddszoner längs vattendrag är en vanlig åtgärd. I dag finns cirka 1000 mil skyddszoner i Sverige, det vill säga cirka en kvarts varv runt jorden.
- Att anlägga våtmarker som kväve- och fosforfälla är en effektiv åtgärd. Våtmarker är även bra för den biologiska mångfalden.